

E. U. de Enfermería (Meixoeiro)

(*)

(*)

Guía

(*)

Grado en Enfermería

Asignaturas

Curso 3

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr.totales
V52G140V01301	Enfermería clínica III	1c	6
V52G140V01302	Enfermería materno-infantil	1c	9
V52G140V01303	Prácticas clínicas II	1c	15
V52G140V01304	Enfermería geriátrica y cuidados paliativos	2c	6
V52G140V01305	Enfermería en salud mental	2c	6
V52G140V01306	Prácticas clínicas III	2c	18

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica III				
Asignatura	Enfermería clínica III			
Código	V52G140V01301			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	3	1c
Lengua Impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Bravo Amaro, Marisol			
Profesorado	Bravo Amaro, Marisol Martínez Suárez, Mónica			
Correo-e	marisol.bravo.amaro@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	Comprende o estudo de diferentes problemas de saúde que requiren da intervención de enfermmería para a súa resolución. Para iso, necesítase un coñecemento dos trastornos fisiopatolóxicos, métodos diagnósticos, medidas de prevención e tratamento e intervención de enfermmería para restablecer o nivel de saúde desde un punto de vista holístico e co maior grao de independencia posible.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, crenzas e valores, ademáis de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven so seu proceso de saúde-enfermidade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermmería, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
------------------------------------	---------------------------------------

Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Saber aplicar os coidados necesarios para a atención á persoa paciente crítico.	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Saber aplicar os procesos de Enfermaría de urxencias e emerxencias	A1 A2 A3 A5	B7	C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Contidos

Tema	
1.- Paciente con alteracións na eliminación *urinaria	- *Fisiopatología do sistema *excretor. Valoración do sistema *urinario. - Enfermidades do *glomérulo. Insuficiencia renal aguda. - Insuficiencia renal crónica - Alteracións da *vejiga e *uréteres: Infeccións. Cálculos. *Vejiga *neuróxena e incontinencia *urinaria. Tumor *vesical.
2.- Paciente con alteracións na regulación *endocrina	- Xeneralidades. - *Hipófisis e *hipotálamo. - *Tiroides: bocio, *hipotiroidismo, *hipertiroidismo, *tiroiditis, cancro de *tiroides, emerxencias en *tiroidología. - *Glándulas *suprarrenales: Síndrome de *Cushing, síndrome de *Addison, tumores *suprarrenales da cortiza, *feocromocitoma. - Hormonas sexuais.
3 e 4.- Atención ao paciente crítico. Enfermaría de urxencias e emerxencias	- Atención ao paciente con problemas respiratorios agudos: Insuficiencia respiratoria. Síndrome de distrés respiratorio do adulto. Tromboembolismo pulmonar agudo. Mecánica pulmonar. Ventilación mecánica invasiva e non invasiva. Monitorización da sedación. - Atención ao paciente por problemas cardiológicos agudos: Síndrome coronario agudo. Complicacións mecánicas do infarto de miocardio. Edema agudo de pulmón. Shock cardiogénico. Taponamento cardíaco. Parada cardiorespiratoria. - Atención ao paciente con problemas infecciosos agudos: Sepsis. Sepsis severa. Fracaso de órganos. - Atención ao paciente con problemas neurolóxicos agudos: Coma. Hipertensión intracraneal. Status convulsivo. Fibrinólisis no tratamento do accidente vasculocerebral agudo. Monitorización do coma. - Técnicas de depuración extrarrenal. - Atención ao paciente politraumatizado. - Técnicas e monitorizacións do paciente crítico.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Obradoiro	8	10	18

Lección maxistral	42	86	128
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Probas de resposta curta	1	0	1
Práctica de laboratorio	1	0	1

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Obradoiro	Realizásense actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades *manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou *grupales que desenvolven os estudantes.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Resolución de dúbidas dos alumnos y remitir as referencias bibliográficas correspondentes.
Obradoiro	Resolución de dúbidas dos alumnos y remitir as referencias bibliográficas correspondentes.

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Obradoiro	Asistencia e actitude durante os talleres.	10	
Lección maxistral	Asistencia a clase	0	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para a avaliación das competencias que consistirán en varias preguntas con respostas alternativas e o alumno seleccionará entre un numero limitado de respostas, no caso das preguntas tipo test.	70	
Probas de resposta curta	Preguntas con respostas de verdadeiro ou falso.	20	

Otros comentarios sobre la Evaluación

É imprescindible superar as probas tipo test e verdadeiro/falso para poder ser avaliado. Na segunda convocatoria, o alumno deberá superar as probas tipo test e preguntas verdadeiro/falso que se correspondan coas materias inicialmente non superadas. As preguntas de verdadeiro ou falso, a puntuación e 1 punto positivo se é correcta, e 1 punto negativo se é incorrecta. As preguntas de tipo test puntúan un punto se é correcta, por cada resposta incorrecta, descóntanse -0.33 puntos. A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: <http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Farreras, Rozman, **MEDICINA INTERNA**, 17ª,
Bulechek, **Interrelaciones NANDA NOC NIC**, 2ª,
Marisol Bravo y Cols, **Manual de Cardiología para Personal de Enfermería**, 1ª,
Harrison, **Principios de Medicina Interna**, 17ª,
LeMone, **Enfermería medicoquirúrgica**, 4ª,
Swearingner, **Manual de enfermería Medico-Quirúrgica**, 6ª,
Mosby, **Clasificación de intervenciones de enfermería**, 5ª,
Smith S; Duell M, **Técnicas de enfermería clínica. De las técnicas básicas a las avanzadas**, 7ª,
Jamieson W, **Procedimientos de enfermería clínica**, 5ª,
Quesada S; Rabadal LL., **Actualización en el manejo del trauma grave**, 2ª,
Paul L. Marino, **El libro de la UCI**, 2ª,

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Prácticas clínicas III/V52G140V01306

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105
Enfermaría clínica I/V52G140V01204
Enfermaría clínica II/V52G140V01205
Enfermaría comunitaria II/V52G140V01206
Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/V52G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería materno-infantil				
Asignatura	Enfermería materno-infantil			
Código	V52G140V01302			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	3	1c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Puialto Durán, M ^a José			
Profesorado	López Ozores, María Yemina Paloma Puialto Durán, M ^a José			
Correo-e	maria.jose.puialto.duran@sergas.es			
Web	http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro			
Descrición general	Segundo a OMS: A expresión materno-infantil abarca a prestación de servizos sanitarios de promoción, curación e rehabilitación para nais e nenos. Por conseguinte, comprende os sectores da saúde da nai, a planificación da familia, a saúde do neno, a hixiene escolar, a adolescencia e os aspectos sanitarios do coidado dos nenos en determinadas institucións". A materia consta de dous bloques temáticos diferenciados e á vez interrelacionados entre si. O bloque de Enfermería Maternal aborda como proceso mais importante o da maternidade e os seus coidados, e o de Enfermería Infantil no que se aborda o coidado do neno/a en as diferentes etapas do crecemento e desenvolvemento.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saúde
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
C34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo, no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións

C36	Coñecer os aspectos específicos dos cuidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse
C38	Aplicar as técnicas que integran o cuidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus cuidadores
C39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento
C40	Ser capaz de proporcionar formación e información para a saúde aos pais ou cuidadores primarios
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje			
Ser capaz de planificar cuidados de enfermaría nas distintas etapas da vida da muller, dentro do contexto familiar e comunitario, para lograr un estado de saúde óptimo ou recuperar a saúde, baseando a toma de decisións en datos obxectivos, feitos científicos e evidencia clínicas	A1	B1	C34	D1
	A2	B2		D2
	A3	B4		D3
	A4	B5		D4
	A5	B7		D5
		B8		D6
		B9		D7
		B10		D8
		B11		D9
		B12		D10
				D11
Saber describir os cambios que se producen no organismo durante a xestación, parto e puerperio	A1	B5	C34	D1
	A2	B10	C35	D2
	A3	B11		D3
	A4			D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Saber describir, as intervencións e actividades adecuadas á prevención e tratamento dos problemas de saúde na infancia e adolescencia, e planificar cuidados garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do neno e a súa familia	A1	B1	C36	D1
	A3	B11	C37	D2
	A5	B12	C38	D3
			C39	D4
			C40	D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11

Contidos

Tema	
TEMA-1 INTRODUCCIÓN Á ENFERMARÍA PEDIÁTRICA	1.1 Os dereitos do neno/a 1.2 O campo da enfermaría pediátrica 1.3 A especialidade de enfermaría pediátrica 1.4 Diferenzas do cuidado entre o niñ@ e o adulto 1.5 Os cuidados centrados na familia. P.A.E. na atención do niñ@ e a súa familia 1.6 Períodos de idade na infancia

TEMA-2 RECIEN NADO SAN.

- 2.1 Atención de enfermaría ao RN no paritorio (aspiración de secrecions, administración de vitamina K, profilaxis oftálmica)
- 2.2 Cambios no aparello cardiorespiratorio
- 2.3 Test de Apgar
- 2.4 Reanimación inmediata ao RN. na sala de partos
- 2.5 Regulación térmica
- 2.6 Características xerais do RN. Valoración física (aparencia xeral, signos vitais, textura, cor e opacidade da pel, cabeza) e neurolóxica (reflexos, ton muscular e aspectos sensoriais)
- 2.7 Medidas de resucitación
- 2.8 Como apoiar a adaptación á vida extrauterina
- 2.9 Hixiene do RN. (protocolo *CHUVI)
- 2.10 Coidados do cordón umbilical, pel e xenitais (protocolo do CHUVI)
- 2.11 Vestimenta do R:N:
- 2.12 Técnicas da alimentación por fórmula
- 2.13 Cribado neonatal de metabulopatías (protocolo CHUVI)
- 2.14 Técnica de masaxe no RN
- 2.15 Posición e suxección do *niñ@

TEMA - 3 DESENVOLVEMENTO E CRECEMENTO DO *NIÑ@ SAN

- 3.1 Crecemento do *niñ@: peso, talla, *dentición.
- 3.2 Desenvolvemento cerebral: aprendizaxe e coñecemento do que lle rodea
- 3.3 Condicións que inflúen en o desenvolvemento: alimentación, medio ambiente, nivel sanitario.
- 3.4 O desenvolvemento do *niñ@ e o xogo: actividades lúdicas, desenvolvemento *cognoscitivo e socio-afectivo, papel do xogo e xoguetes

TEMA - 4 O *NIÑ@ HOSPITALIZADO

- 4.1 A unidade pediátrica
- 4.2 Obtención de datos ao ingreso do *niñ@ nas distintas unidades
- 4.3 Historia de enfermaría
- 4.4 Información necesaria aos pais
- 4.5 *Hospitalismo: privación afectiva
- 4.6 Solución destes problemas
- 4.7 Comportamento e valoración do *niñ@ ante a dor
- 4.8 Medición de signos vitais atendendo ás características propias das diferentes idades
- 4.9 Obtención de mostras para analítica (sangue mediante *capilar, feces, ouriños con bolsa *recolectora, *exudados, cloro en suor....)
- 4.10 *Punciones no *niñ@ (*epicraneales, *epicutáneos, *punción lumbar..)
- 4.11 Preparación do neno@ para estas probas
- 4.12 Administración de medicamentos: normas xerais e guía para a administración
- 4.13 Importancia na preparación da *dosificación (realización de exercicios, perdas no *purgado do sistema, bombas de infusión...)
- 4.14 Técnicas de *inmovilización en función do procedemento invasivo ou restritivo (tipo *momia, *manguitos..)

TEMA - 5 O *RECIEN NADO DE ALTO RISCO

- 5.1 Definición de *prematuridad e baixo peso
- 5.2 Características *fisiolóxicas destes *niñ@s
- 5.3 Factores relacionados co nacemento dos *RN prematuros
- 5.4 Valoración da idade *gestacional
- 5.5 Incubadoras: funcionamento e manexo
- 5.6 Coidados de enfermaría ao *niñ@ na incubadora
- 5.7 *Retinopatía do *RN prematuro
- 5.8 Síndrome de *distrés respiratorio
- 5.9 Información e educación á familia

TEMA - 6 PROBLEMAS DE SALUD MAS
FRECIENTES EN LA INFANCIA

	6.1 HIPERBILIRRUBINEMIA:Concepto de ictericia fisiológica e ictericia patológica
	6.2 Repercusión de la ictericia en el R.N.
	6.3 Terapia y cuidados de enfermería en la hiperbilirrubinemia
	6.4 ALTERACIONES RESPIRATORIAS
	6.5 Causas que alteran la necesidad de respiración en el niño
	6.5 Patologías más frecuentes del tracto respiratorio inferior y superior
	6.6 Características de la oxigenoterapia en el niño
	6.7 Fisioterapia respiratoria en el lactante
	6.8 ALTERACIONES DIGESTIVAS, GASTROINTESTINALES Y ELECTROLÍTICAS
	6.9 Concepto de deshidratación y clasificación de las mismas
	6.10 Manifestaciones clínicas; valoración y tratamiento
	6.11 Técnicas de rehidratación
	6.12 ALTERACIONES CONVULSIVAS
	6.13 El profesional de enfermería y las convulsiones infantiles
	6.14 Concepto de convulsión
	6.15 Incidencia, causas, manifestaciones y tto.
	6.16 Convulsiones febriles
	6.17 SINDROME DE MUERTE SUBITA DEL LACTANTE
	6.18 Definición del síndrome
	6.19 Epidemiología
	6.20 Principales hipótesis de las causas
	6.21 Prevención del SMSL
Tema 1 *REPRODUCCION HUMANA	1.1. Anatomía e Fisiología do aparello reprodutor feminino
	1.2 *Gametogénesis, fecundación e implantación
Tema 2 CONTROL DA NATALIDADE	2.1 Planificación familiar
	2.2 Contracepción
Tema 3 EMBARAZO	3.1 Desenvolvemento *prenatal humano
	3.2 Descrición do embarazo
Tema 4 EMBARAZO DE ALTO RISCO	4.1 Avaliación do risco materno e *fetal
	4.2 Factores que inciden no desenrolo da xestación
	4.3 Asesoramento xenético
Tema 5 PROBLEMAS DE SAÚDE NO EMBARAZO	5.1 *Hiperemesis *gravídica
	5.2 *Hipertensión no embarazo
	5.3 Hemorrxias no primeiro trimestre do embarazo
	5.4 Hemorrxias *anteparto
	5.5 Infeccións e embarazo
Tema 6 PARTO *PUERPERIO E CUIDADO *PRENATAL	6.1Traballo de parto e parto
	6.2 Coidados de Enfermaría durante o parto
	6.3 O alivio da dor
	6.4 Parto *distócico
	6.5 Parto *operatorio e instrumental
	6.6 *Puerperio
	6.7 Problemas no parto
	6.8 Problemas do *puerperio
	6.9 Coidado *prenatal
Tema 7 PROBLEMAS DE SAÚDE REPRODUTIVA	7.1 Alteracións do ciclo menstrual
	7.2 Enfermidades infecciosas de la vagina e a vulva
	7.3 Prevención do cancro de mama e xinecolóxico
	7.4 Esterilidad e infertilidade
TEMA 8 *CARACTERISTICAS DA MULLER NAS DIFERENTES ETAPAS DO CICLO VITAL	8.1 Puberdade e *menarquia
	8.2 *Climaterio e menopausa
	8.3 Programa de Atención á Muller na Comunidade de Galicia
	8.4 A violencia contra as mulleres

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Seminario	8	32	40
Presentación	5	30	35
Lección maxistral	57	91	148
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

Descrición

Seminario	Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais coa adquisición doutras competencias académico-profesionais
Presentación	Cada alumno/a presentará un tema en clase, no módulo de Maternal, con apoio audiovisual de 15 minutos de duración.
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos contidos teóricos sobre a materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Personalizada co profesor
Presentación	Personalizada co profesor
Pruebas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	Realización persoal

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Seminario	Elaboración de parte do contido teórico por parte do alumnado baixo a supervisión do profesorado e exposición oral dos traballos.	10	
Presentación	Módulo Maternal:O alumno/a presentará en clase un tema da materia con apoio audiovisual dunha *duración de 15 minutos	10	
Lección maxistral	Asistencia a clase	10	
Exame de preguntas obxectivas	As preguntas tipo test constarán de 5 opcións de resposta das cales só unha será correcta. Por cada pregunta mal contestada anularase o valor de 1/3 dunha ben contestada	70	

Otros comentarios sobre la Evaluación

Os Seminarios e as Presentacións/Exposicións só se levarán a cabo no módulo de Enfermería Maternal.

Poderanse realizar dous exames parciais (no módulo de Enfermería Maternal) do temario da materia, previo consenso co alumnado. A superación de cada parcial suporá a eliminación da materia ata o exame final do 1º cuatrimestre.

Realizarase un exame final de cada módulo. Os exames serán por escrito. Nos exames do módulo de Maternal poderanse incluír preguntas curtas. **A cualificación final virá dada pola suma e media ponderada de todas as partes avaliadas, sendo condición imprescindible aprobar cada parte por separado.**

Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado. Calquera información relacionada coa marcha desta materia, atoparase a disposición do alumnado na plataforma TEMA

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ministerio de Sanidad y Consumo, **Cuidados desde el nacimiento. Recomendaciones basadas en pruebas y buenas prácticas. Ministerio de Sanidad y Política Social, 2010:**http://www.sergas.es/gal/muller/docs/cuidados_desde_el_n,

Ministerio de Sanidad y Consumo, **Campañas relacionadas con la salud del niño. Ministerio de Sanidad y consumo, Bibliografía Complementaria**

Aguilar Cordero, M.J, **Tratado de Enfermería del niño y del adolescente**, 2ª edición Elsevier Science,

Consellería de Sanidade da Xunta de Galicia, **Guías Técnicas de Procesos del Programa Galego de Atención Integral á Muller**,

Ball, W. Jane & Binder, C. Ruth, **Enfermería Pediátrica. Asistencia Infantil**, 2ª edición. Pearson,

Ministerio de Sanidad y Consumo, **Estrategia de atención al parto normal en el Sistema Nacional de Salud**., FAME, **Iniciativa del parto normal**,

Gloria Seguranyes Guillot, **Enfermería Maternal**, Masson-Salvat,

Carlos González, **Manual práctico de lactancia materna**, ACPAM,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103
Enfermería comunitaria I/V52G140V01104
Fisiología: Fisiología/V52G140V01105
Enfermería clínica I/V52G140V01204
Enfermería clínica II/V52G140V01205
Enfermería comunitaria II/V52G140V01206
Farmacología e dietética/V52G140V01203

Otros comentarios

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas clínicas II**

Asignatura	Prácticas clínicas II			
Código	V52G140V01303			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Selección	Curso	Cuatrimestre
	15	OB	3	1c
Lengua Impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Álvarez Rodríguez, Teresa López Martínez, José Ramón			
Profesorado	Álvarez Rodríguez, Teresa López Martínez, José Ramón			
Correo-e	jose.ramon.lopez.martinez@sergas.es teresa.alvarez.rodriquez@sergas.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	Esta materia profundizará nos coñecementos, habilidades e destrezas necesarias para o manexo das intervencións actividades relacionadas cos coidados, que se corresponden en xeral coas necesidades básicas do ser humano e as posibles alteracións coa atención que presta a enfermeira en determinadas situacións de saúde/enfermidade: - Atención de enfermaría a doentes sometidos a intervención cirúrxica. - Atención de enfermaría as persoas con trastornos da función respiratoria, renal e urinaria, endocrina e metabólica, dixestiva, cardiovascular, neurolóxicos, con trastornos da función muscular e esquelética e con alteracións da función cognitiva/perceptiva.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostraren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuido un problema de saúde
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación

B15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación en os coidados de saúde
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas
C18	Cofecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje			
Ser capaz de proporcionar cuidados o paciente aplicando o proceso de enfermaría establecendo unha actitude empática co paciente e a familia, garantindo o dereito a confidencialidade, dignidade e privacidade.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C11	D3
	A4	B6	C17	D4
	A5	B7	C18	D5
		B7	C29	D6
		B8	C31	D7
		B10	C33	D8
		B11	C50	D9
		B12		D10
		B12		D11
		B15		
		B15		
		B16		
		B17		

Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando una óptima relación interpersonal que garantice a dignidade e a confidencialidade.

A1	B2	C1	D1
A2	B4	C4	D1
A3	B5	C8	D2
A3	B6	C10	D3
A4	B7	C11	D3
A5	B8	C15	D4
	B9	C17	D5
	B10	C18	D6
	B11	C29	D7
		C33	D8
		C42	D9
		C44	D10
		C50	D11

Contidos

Tema

Realización de practicas clínicas en distintas Unidades médicas-Unidade quirúrxica

dos Centros Hospitalarios

1. Seminario de Electrocardiografía. 1. Introducción e interpretación a la electrocardiografía.

2. Historia Clínica de Enfermería. 2. Manejo de gráfica y comentarios de enfermería.

3. Planificación de cuidados. 3. Realización de plan de cuidados y evaluación.

Taller de Búsqueda bibliográfica. Manejo de bases de datos.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Prácticas clínicas	312	0	312
Prácticas de laboratorio	6	0	6
Tutoría en grupo	7	0	7
Cartafol/dossier	0	50	50

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas clínicas	Realizaranse nas Unidades Asistenciais Médicas e Cirúrxicas en forma de rotatorio clínico independente. Permiten incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación asistencial, razoamento clínico, xestión clínica e xuízo crítico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes da enfermaría, baseados en principios e valores, asociados ás competencias descritas que conforman o título.
Prácticas de laboratorio	Realizaranse na aula de demostración, previo repaso de conceptos ou dúbidas/suxerencias plantexadas, con posterior demostración ate a realización correcta da técnica que corresponda.
Tutoría en grupo	Realizaranse para resolución de dúbidas, suxerencias e valoración dos cadernos elaborados polas alumnas/os durante as súas estadias nas Unidades Asistenciais.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Prácticas clínicas Realízase mediante tutorías na Unidade onde está realizando as prácticas clínicas ou ben por mail.

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Prácticas clínicas	Informe da supervisora en dúas Unidades onde realizan as prácticas, ao rematar a rotación, con asesoramento das enfermeiras que as tutelaron, mediante observación.	70	
	Observacións por parte da profesora, nas visitas realizadas as Unidades.		
Cartafol/dossier	A realizar polo alumnado ao terminar as prácticas Clínicas. Avaliáanse os casos ben resoltos, a estrutura, presentación no caderno que se entregará ao finalizar a rotación polas Unidades Médicas e Cirúrxicas.	30	

Otros comentarios sobre la Evaluación

A avaliación de Xullo será continuidade para acadar as competencias non conseguidas en Xuño

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica**Bibliografía Complementaria**

Sandra F., **De las técnicas básicas a las avanzadas**, 2009, 7ª, Pearson, 2009

Jamieson. Whyte. Mc. Call, **Procedimientos de enfermería clínica**, 2008, 5ª, Elsevier, 2008

Mccloskey y cols, **Clasificación de intervenciones de Enfermería NIC**, 2009, 5ª, Mosby, 2009

Moorheard y cols, **Clasificación de resultados NOC**, 2009, 5ª, Mosby, 2009

Johnson y cols, **Interrelaciones NANDA NOC NIC**, 2007 - 2ª, Mosby, 2007

NANDA, **Diagnósticos enfermeros. Definición y clasificaciones**, 2014-17, Elsevier, 20014

Bibliosaude,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Enfermería clínica III/V52G140V01301

Prácticas clínicas III/V52G140V01306

Metodoloxía da investigación/V52G140V01401

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Enfermería clínica III/V52G140V01301

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V52G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105

Fundamentos de enfermería/V52G140V01107

Enfermería clínica I/V52G140V01204

Ética e lexislación/V52G140V01202

Farmacoloxía e dietética/V52G140V01203

Introdución á enfermería clínica/V52G140V01201

Prácticas clínicas I/V52G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería xeriátrica e coidados paliativos**

Asignatura	Enfermería xeriátrica e coidados paliativos			
Código	V52G140V01304			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	3	2c
Lengua	Castelán			
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Gómez Cantorna, Cristina			
Profesorado	Gómez Cantorna, Cristina			
Correo-e	cristina.gomez.cantorna@uvigo.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición general	El principal atractivo de esta materia radica en el interés que tiene para la vida profesional del futuro graduado los conocimientos genéricos sobre geriatría, gerontología y los cuidados paliativos que se desarrollan en esta materia.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermmería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saúde
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermmería
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidade e avanzada e/ou terminal
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación en os coidados de saúde
C41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecer e a súa repercusión na saúde
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer
C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nas persoas maiores
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos pacientes en situación de enfermidade avanzada e/ou terminal

D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje			
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso do envellecemento no seu contexto sociosanitario	A1	B1	C8	D1
	A2	B2	C41	D2
	A3	B3	C42	D3
	A4	B5		D4
	A5	B6		D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11
Realizar cuidados tendo en conta as modificacións normofuncionais, e psicosociais do envellecemento	A1	B1	C41	D1
	A2	B2	C42	D2
	A3	B3	C43	D3
	A4	B5	C52	D4
	A5	B6		D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11

Contidos

Tema	
Tema 1: El envejecimiento	1. Introducción al envejecimiento 2. Salud y enfermedad 3. Aspectos demográficos y definiciones
Tema 2: Enfermería Gerontológica	1. Definiciones 2. Enfermería Gerontológica 3. Destinatarios de los cuidados gerontológicos 4. Características del rol de la enfermera gerontológica
Tema 3: El contexto socio sanitario de la población anciana	1. Plan Gerontológico Nacional 2. Plan de acción para personas mayores 2003-2007 3. Plan marco de atención sociosanitaria de Galicia 2013
Tema 4: Niveles asistenciales	1. Atención Primaria 2. Atención especializada 2.1. Unidad geriátrica de agudos 2.2. Unidad de Media estancia 2.3. Hospital de día 2.4. Asistencia Geriátrica Domiciliaria 2.5. Unidad de Coordinación y Cuidados Comunitarios 3. Servicios Sociales
Tema 5: Teorías del envejecimiento	1. Teorías del envejecimiento
Tema 6: Modificaciones morfo-funcionales y psicológicas del envejecimiento	1. Modificaciones morfo-funcionales 2. Modificaciones psíquicas 3. Modificaciones Sociales 4. La sexualidad en la tercera edad
Tema 7: La persona mayor enferma. Valoración integral	1. Valoración Física 2. Valoración Funcional 3. Valoración Mental 4. Valoración Social

Tema 8: El mayor frágil	1. Cuestionarios y escalas para la detección de ancianos frágiles 2. Ayudas técnicas 3. Maltrato en mayores 4. Dolor en el mayor
Tema 9: Grandes síndromes geriátricos	1. Arterioesclerosis 2. Accidente cerebral vascular (ICTUS) 3. Artrosis 4. Osteoporosis 5. Obesidad 6. Gota 7. Diabetes 8. Anemia 9. Dispepsia 10. Cáncer de colon 11. Estreñimiento 12. Diarrea 13. Deshidratación 14. Hipertensión arterial 15. Depresión 16. Demencias 17. Úlceras por presión
Tema 10: Cuidados Paliativos	Tema 10.1: Introducción, conceptos básicos y organización de los Cuidados Paliativos Tema 10.2: Bases para el cuidado paliativo en el mayor Tema 10.3: La comunicación en los Cuidados Paliativos Tema 10.4: El apoyo psicosocial y fases de adaptación en la enfermedad terminal Tema 10.5: Asistencia a la familia ante una muerte esperada. El Duelo Tema 10.6: Principios de tratamiento de los síntomas comunes en el paciente en fase terminal Tema 10.7: Cuidados de enfermería Tema 10.8: Urgencias en Cuidados Paliativos Tema 10.9: El dolor en el paciente terminal Tema 10.10: Cuidados Paliativos Pediátricos (CPP)

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Seminario	8	8	16
Lección maxistral	44	90	134

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodología docente

	Descripción
Seminario	Actividades enfocadas al trabajo sobre un tema específico, que permiten afondar o complementar los contenidos de la materia. Pódense emplear como complemento de las clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas e/ou directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte del profesorado.
Seminario	Profundización y práctica sobre temas expuestos en clase

Avaluación

	Descripción	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Seminario	Seminarios	20	
Lección maxistral	Examen	80	

Otros comentarios sobre la Evaluación

La no asistencia a los seminarios conllevará la pérdida de la nota que generan éstos.

La evaluación de JULIO estará basada en los siguientes porcentajes: Examen: 80%. Seminarios: 20%.

A información relativa a data do examen, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

GandoyCrego, M.; Mayán Santos, J.M., **Intervención Gerontológica**, Segal, 2002
Gómez-Cantorna, C. y Fernández-Vázquez, A., **Pacientes de la tercera edad y su sexualidad**, Lulu Press, Inc., 2015
Kristen L., **Enfermería geriátrica. Competencias asistenciales**, McGraw Hill., 2008
Gómez M., **Medicina Paliativa en la cultura latina**, Arán., 1999
Mayán Santos, J.M.; Casal Moldes, A.; Cuervo Martínez, P., **Actividad física y ocio para personas mayores**, Segal, 2002
Mayán, J. M., **Gerontología Clínica**, Segal, 2003
Sociedad española de Cuidados Paliativos,
Tabloski P.A., **Enfermería gerontológica**, Pearson, 2010

Bibliografía Complementaria

Antelo Docampo, M.; Antelo Martelo, M.; Fernández Prieto, M.; Gandoy Crego, M.; García Iglesias, E., **Longevidad y salud**, Segal, 2002
Astudillo W, Orbeago A, Latiegi A, Urdaneta E., **Cuidados Paliativos en Enfermería**, Sociedad Vasca de Cuidados Paliativos, 2003
Centeno C, Gómez M, Nabal M, Pascual A., **Manual de Medicina Paliativa**, Ediciones Universidad de Navarra, S.A. EUNSA, 2009
Gil, A. et al., **Tratado de nutrición**, Editorial Médica Panamericana, 2010
Gómez Cantorna, Cristina, **Determinantes del estrés laboral asistencial del personal de enfermería, con enfermos gerontológicos terminales. Tesis Doctoral. Facultad de Enfermería. Departamento de Enfermería, Universidad de Sant**, 2013
Thompson, J., **Nutrición**, Pearson, 2008

Recomendacións

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Enfermería en saúde mental/V52G140V01305

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101
Enfermería comunitaria I/V52G140V01104
Fundamentos de enfermería/V52G140V01107
Enfermería clínica I/V52G140V01204
Enfermería clínica III/V52G140V01301
Metodoloxía da investigación/V52G140V01401

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería en salud mental				
Asignatura	Enfermería en salud mental			
Código	V52G140V01305			
Titulación	Grado en Enfermería			
Descriptores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	3	2c
Lengua Impartición	Castellano			
Departamento	Departamento de la E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Carrera Alfonso, Nuria			
Profesorado	Carrera Alfonso, Nuria			
Correo-e	nuria.carrera.alfonso@sergas.es			
Web	http://direccueumeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descripción general	El trabajo de la enfermería es uno de los ejes para ayudar a conseguir el bienestar del individuo, familia y comunidad social. La materia de Enfermería de Salud Mental proporciona *coñocementos, mejora actitudes y promueve habilidades para dar cuidados en todos *los niveles asistenciales: prevención de la salud mental, protección, procesos rehabilitadores y lucha contra la estigmatización de la sociedad ante las personas con trastornos mentales y familia. El perfil competencial determina que el profesional de enfermería estará capacitado para identificar *alteraciones de salud mental, problemas emocionales / afectivos de la *conducta humana y dar respuesta con cuidados idóneos utilizando la relación terapéutica como instrumento básico.			

Competencias

Código	
C10	Identificar las respuestas psicosociales de las personas ante las diferentes situaciones de salud (en particular, la enfermedad y el sufrimiento), seleccionando las acciones adecuadas para proporcionar ayuda en las mismas.
C12	Utilizar estrategias y habilidades que permitan una comunicación efectiva con pacientes, familias y grupos sociales, así como la expresión de sus preocupaciones e intereses.
C22	Promover la participación de las personas, familia y grupos en su proceso de salud-enfermedad
C24	Identificar y analizar la influencia de factores internos y externos en el nivel de salud de individuos y grupos
C31	Realizar las técnicas y procedimientos de cuidados de enfermería, estableciendo una relación terapéutica con los pacientes y familiares
C32	Seleccionar las intervenciones encaminadas a tratar o prevenir los problemas derivados de las desviaciones de salud
C51	Conocer los problemas de salud mental mas relevantes en las diferentes etapas del ciclo vital, proporcionando cuidados integrales y eficaces, en el ambito de la enfermería

Resultados de aprendizaje

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Saber la clasificación y clínica de los trastornos mentales y los cuidados de enfermería asociados a los mismos	C10 C12 C22 C24 C31 C32 C51

Contenidos

Tema	
INTRODUCCIÓN A LA SALUD MENTAL	Tema 1. Evolución histórica de los cuidados de enfermería en salud mental y psiquiatría. Tema 2. Concepto salud mental. Educación para la salud y programas de prevención Tema 3. Modelo comunitario. Recursos comunitarios Tema 4. Marco conceptual: teorías y modelos de enfermería en salud mental Tema 5. Proceso de atención de enfermería en salud mental Tema 6. Ética y normativa legal
COMUNICACIÓN Y RELACIÓN TERAPÉUTICA	Tema 7. Comunicación y relación intra e interpersonal

Tema 8. Historia clínica. Entrevista psiquiátrica
 Tema 9. Psicopatología básica
 Tema 10. Clasificación en Psiquiatría
 Tema 11. Trastornos de ansiedad
 Tema 12. Trastornos afectivos
 Tema 13. Esquizofrenia y otros trastornos psicóticos
 Tema 14. Alcoholismo y drogodependencias.
 Tema 15. Trastornos mentales orgánicos
 Tema 16. Trastornos de personalidad
 Tema 17. Trastornos de la conducta alimentaria
 Tema 18. Urgencias psiquiátricas.

TERAPIAS INTERACTIVAS

Tema 19. Tratamientos biológicos en psiquiatría: psicofármacos, TEC.
 Tema 20. Tratamientos psicológicos: psicoterapias

CUIDADOS DE ENFERMERÍA EN LOS DISTINTOS TRASTORNOS MENTALES

Tema 21. Cuidados de enfermería en los trastornos de ansiedad
 Tema 22. Cuidados de enfermería en respuestas emocionales y trastornos del estado de ánimo
 Tema 23. Cuidados de enfermería en esquizofrenia y trastornos psicóticos
 Tema 24. Cuidados de enfermería en los trastornos de la personalidad
 Tema 25. Cuidados de enfermería en alcoholismo y dependencias a sustancias
 Tema 26. Cuidados de enfermería en trastornos mentales orgánicos.
 Tema 27. Cuidados de enfermería en los trastornos de la conducta alimentaria
 Tema 28. Cuidados de enfermería en urgencias psiquiátricas
 Tema 29. Psicofármacos y adherencia terapéutica

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Lección magistral	42	76	118
Seminario	8	24	32

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodologías

	Descripción
Lección magistral	Exposición por parte del profesorado de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante.
Seminario	Actividades enfocadas al trabajo sobre un tema específico, que permiten afondar o complementar los contenidos de la materia. Se pueden emplear como complemento de las clases teóricas.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Seminario	Mediante tutorías personalizadas o email
Lección magistral	Mediante tutorías personalizadas o email

Evaluación

	Descripción	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Lección magistral-	Prueba de respuesta *semi-larga en relación los contenidos del programa.	80	C12 C51
Seminario	Valorandose durante la clase la participacion y asistencia Se evaluará la participacion y asistencia	20	C10 C12 C24 C32 C51

Otros comentarios sobre la Evaluación

La evaluación de los contenidos teóricos de las clases se realizará en la convocatoria de Junio mediante una prueba con preguntas semilargas y de tipo test. En la convocatoria de Julio el examen sólo incluirá respuestas semilargas.

Es condición necesaria para aprobar la asignatura conseguir un aprobado en el examen de contenidos teóricos.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Stuart GW, Laraia MT, **Enfermería Psiquiátrica: Principios y Práctica**, 8ª Ed. Elsevier,
Vallejo Ruiloba J., **Introducción a la psiquiatría y Psicopatología**, Elsevier Masson 6ª Ed.,
Fornés Vives J., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiátrica. Valoración y cuidados**, Editorial Médica Panamericana,
Bobes J, Bousoño M, y col., **Enfermería Psiquiátrica**, Editorial Doyma,
Bulechek GM., **Clasificación de Intervenciones de Enfermería**, Editorial Elsevier España 6ª Ed.,
Moorhead S., **Clasificación de resultados de Enfermería**, Editorial Elsevier España 5ª Ed.,
NANDA Internacional, **Diagnósticos enfermeros: Definiciones y clasificación 2015-2017**, Editorial Elsevier España,
Videbeck SL., **Enfermería Psiquiátrica**, Editorial Lippincott Williams & Wilkins 5ª Ed.,

Recomendaciones

Asignaturas que continúan el temario

Prácticas clínicas V/V52G140V01406

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Enfermería geriátrica y cuidados paliativos/V52G140V01304

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Psicología: Psicología/V52G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas clínicas III**

Asignatura	Prácticas clínicas III			
Código	V52G140V01306			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS 18	Selección OB	Curso 3	Cuatrimestre 2c
Lengua	Impartición			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Lojo Vicente, María Victoria			
Profesorado	Lojo Vicente, María Victoria			
Correo-e	victoria.lojo.vicente@sergas.es			
Web	http://http://direceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición general	Esta materia está conformada por dous módulos: Módulo de Servicios Centrais Módulo de Quirófano. Modulo de Servicios Centrais: neste modulo ofrese o alumnado realizar un periodo de practicas clínicas en servicios específicos nos que poden profundizar no coñecemento e na aplicación de coidados en situacións especiais.			

Competencias

Código	
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuido un problema de saúde
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma na que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios da financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidade e avanzada e/ou terminal
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación en os coidados de saúde
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionar axuda nestas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co/a paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir benestar, calidade e seguridade ás persoas atendidas
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos pacientes e familiares
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo

C49	Prestar cuidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia
C50	Individualizar o cuidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje		
Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grado de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersonal que garantice a dignidade e a confidencialidade	B1 B4 B7 B8 B12 B13 B18	C10 C11 C17 C49 C50	D6
Ser capaz de proporcionar cuidados a o paciente aplicando o proceso de enfermaría, establecendo una actitude empática co paciente e familia a os que garantizará o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	B2 B3 B6 B9 B14 B15 B16 B17	C4 C8 C15 C17 C29 C31 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D8 D9 D10 D11

Contidos

Tema	
Servicios Centrais. Hospitales de Día Médicos e Oncolóxicos, Consultas de Enfermería, Farmacia, Banco de Sangue, Braquiterapia, Unidade da función pulmonar, Unidade de cuidados paliativos e Diálisis. Visita ó Partitorio.	Funcións da Enfermeira nos distintos Servizos e Unidades . Técnicas e cuidados específicos.
Quirófanos da Xerencia de Xestión Integrada de Vigo	Estructura do bloque cirúrxico. Circulación. Equipo cirúrxico. Funcións da Enfermeira.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Prácticas de laboratorio	24	0	24
Tutoría en grupo	6	0	6
Aprendizaxe baseado en proxectos	0	30	30
Prácticas clínicas	382	0	382
Práctica de laboratorio	1	1	2
Exame de preguntas obxectivas	1	5	6

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Quirófano: Realízanse na aula de demostración. O profesor, previo repaso dos conceptos necesarios para a realización das diversas técnicas ou procedementos, realizará unha demostración que o alumnado repetirá ata a correcta realización das mesmas.

Titoría en grupo	Disponibilidade do profesorado para a resolución de dúbidas, preguntas e indicacións pertinentes.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Memoria descriptiva das prácticas realizadas.
Prácticas clínicas	O alumnado realizará Prácticas nun dos Servizos Centrais propostos e no Quirófano, repartíndose o período en dúas partes iguais.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Presentación do alumnado nas distintas Unidades La atención personalizada se realizará a través del correo electrónico o personalmente
Prácticas de laboratorio	La atención personalizada se realizará a través del correo electrónico o personalmente
Tutoría en grupo	La atención personalizada se realizará a través del correo electrónico o personalmente

Avaliación

	Descrición	Calificación	Resultados de Formación y Aprendizaje
Prácticas clínicas	Servizos especiais:Informe da supervisora da Unidade onde realizan as prácticas ó rematar a rotación, co asesoramento das enfermeiras que as tutelaron mediante observación.	60	
Práctica de laboratorio	Evaluación a través de rúbrica dos distintos procedementos ou elaboración dunha memoria	40	

Otros comentarios sobre la Evaluación

Igual que a 1ª convocatoria, previa recuperación dos períodos prácticos non feitos ou non superados.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Francisco Borja de la Quintana Gordon, **Compendio de anestesiología para enfermería**, Elsevier,

García García Amparo, **Enfermería de Quirófano**, Ribaderroja,

NANDA, **Diagnósticos enfermeros Definición y Clasificación**, Elsevier España S.A,

Sandra F. Smith; Duell; Martin, **Técnicas de enfermería clínica. de las técnicas Básicas a las avanzadas**, Pearson,

Jamieson. Whyte. Mc Call, **Procedimientos de Enfermería Clínica**, Elsevier,

Index Enfermería Digital,

Enfermería Global digital,

Nursing,

Bibliosaúde,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Metodoloxía da investigación/V52G140V01401

Prácticas clínicas IV/V52G140V01405

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V52G140V01105

Enfermería clínica I/V52G140V01204

Enfermería clínica II/V52G140V01205

Ética e lexislación/V52G140V01202

Prácticas clínicas I/V52G140V01208

Prácticas clínicas II/V52G140V01303